

Куди звертатися батькам та опікунам для захисту прав дитини?

Війна суттєво посилила ризики порушення прав дітей — від втрати батьківського піклування та вимушеного переміщення до випадків насильства, майнових спорів і складних сімейних обставин. У таких ситуаціях батькам, опікунам та іншим законним представникам важливо знати, які державні органи відповідають за захист прав дитини та куди звертатися по допомогу.

Інститут прав людини Асоціації правників України підготував практичні рекомендації, які допоможуть зорієнтуватися в системі захисту прав дітей та швидко знайти підтримку у разі виникнення проблем.

Однією із болючих проблем, з якою ми наразі стикаємося, є захист прав дітей в умовах війни. В Україні діє розгалужена система установ, які опікуються безпекою, вихованням та майновими правами дітей. Важливо розуміти, за що відповідає кожен орган, щоб вчасно отримати допомогу.

Органи опіки та піклування

Це місцеві органи влади (районні держадміністрації, виконавчі комітети міських, сільських чи селищних рад). Саме вони приймають стратегічні рішення щодо долі дитини у таких напрямках: .

- **Соціальний захист:** допомога дітям у складних життєвих обставинах.
- **Статус дитини:** надання статусу сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.
- **Захист від насильства:** протидія домашньому насильству та допомога дітям, що постраждали від війни.
- **Майнові права:** контроль за збереженням житла та майна, що належить дітям.

Служби у справах дітей

Це виконавчі підрозділи при місцевих радах та адміністраціях. Якщо орган опіки — це «приймач рішень», то Служба — це орган, який безпосередньо веде справу, збирає документи та спілкується з родиною.

Зверніть увагу: Будь-яке питання щодо опіки, усиновлення чи захисту дитини починається з візиту до Служби у справах дітей за місцем вашого проживання.

Роль органів опіки у судових справах

За законом, суд не може прийняти рішення у ряді питань без участі органу опіки.

Коли участь органу опіки в суді є обов'язковою:

- Визначення місця проживання дитини (з ким із батьків залишиться).
- Встановлення графіку зустрічей та участі у вихованні.
- Позбавлення або поновлення батьківських прав.
- Скасування усиновлення або визнання його недійсним.
- Спори щодо управління майном дитини.

Як це працює: Представник органу опіки вивчає умови проживання дитини, спілкується з батьками та готує письмовий висновок для суду. Цей документ є одним із найважливіших доказів у справі.

Інші установи, що захищають дітей

Крім вищезгаданих органів, до системи захисту входять:

- **Національна поліція:** спеціальні підрозділи ювенальної превенції, які працюють із правопорушеннями (як вчиненими дітьми, так і проти них).
- **Центри реабілітації:** заклади соціально-психологічної допомоги, де дитина може отримати підтримку медиків та психологів.
- **Притулки та дитячі містечка:** місця тимчасового перебування дітей, які опинилися без нагляду дорослих.

Короткий алгоритм дій:

1. **Якщо права дитини порушено (наси́льство, небезпека):**
Телефонуйте 102 або звертайтеся до Служби у справах дітей негайно.
2. **Якщо ви розлучаєтеся і не можете поділити час із дитиною:**
Зверніться до Служби у справах дітей для отримання рекомендації або висновку до суду.
3. **Якщо потрібно оформити опіку чи усиновлення:** Подайте заяву до Служби за місцем проживання дитини.

У разі питань щодо захисту прав дітей, ви можете звернутись за консультацією до юристів Гарячої лінії за номерами:

ГАРЯЧА ЛІНІЯ

в робочі дні з 10:00 до 18:00

0 800 300 253*

(безкоштовно)

+380 (44) 492-88-48*

(за тарифами вашого оператора)

***кнопка 1 в голосовому меню**

Проект «Надання невідкладної правничої допомоги вразливим групам населення, які постраждали від війни в Україні» реалізується ВГО «Асоціація правників України» за підтримки International Rescue Committee.

*Матеріал підготовлено за інформацією адвокати,
експертки Асоціації правників України Світлани Савицької*